

V Bruseli 30. septembra 2022
(OR. en)

12838/22

JAI 1251
COPEN 336
JUSTCIV 118
COJUR 30
IPCR 93
RELEX 1276

POZNÁMKA

Od:	Predsedníctvo
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Č. predch. dok.:	12756/22
Predmet:	Reakcia v oblasti spravodlivosti a boj proti beztretnosti, pokiaľ ide o zločiny spáchané v súvislosti s útočnou vojnou Ruska proti Ukrajine – aktuálny stav

Po vypuknutí útočnej vojny Ruska začala Rada spolu s ostatnými inštitúciami a agentúrami EÚ rýchlo konať s cieľom podporiť boj proti beztretnosti v súvislosti s vojnovými zločinmi a ďalšími najzávažnejšími trestnými činmi. Ministri spravodlivosti rokovali o situácii už 4. marca 2022 a o tejto téme rokovali na každom nasledujúcom zasadnutí. Posledná diskusia sa uskutočnila na neformálnom zasadnutí, ktoré sa konalo v júli v Prahe za prítomnosti prokurátora Medzinárodného trestného súdu (MTS), ukrajinského ministra spravodlivosti a predsedu výboru LIBE Európskeho parlamentu.

Predsedníctvo tiež iniciovalo rokovania o tejto téme na iných zasadnutiach na vysokej úrovni, ako napríklad na zasadnutí Koordinačného výboru v oblasti policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach (CATS) konanom 21. septembra 2022.

Európska rada vo svojich záveroch z 30. a 31. mája 2022 uviedla, že „vyjadruje uznanie všetkým, ktorí pomáhajú zhromažďovať dôkazy a vyšetrovať vojnové zločiny a iné najzávažnejšie trestné činy, a v tejto súvislosti podporuje intenzívnu prácu prokurátora Medzinárodného trestného súdu. Rovnako oceňuje prácu, ktorú vykonáva ukrajinská generálna prokurátorka s finančnou podporou a podporou pri budovaní kapacít zo strany Európskej únie a jej členských štátov.“

Hlavné úsilie a iniciatívy v tejto oblasti možno zhrnúť takto:

- Štrnásť členských štátov začalo vyšetrovanie trestných činov spáchaných v súvislosti s útočnou vojnou Ruska na Ukrajine buď na základe osobnej príslušnosti (napr. obeť alebo páchateľ má (tiež) štátnu príslušnosť členského štátu EÚ), alebo na základe univerzálnej právomoci.
- Poľské, litovské a ukrajinské justičné orgány zriadili 25. marca 2022 s pomocou Eurojustu spoločný vyšetrovací tím. Jeho cieľom je uľahčiť výmenu informácií a dôkazov a podporovať vyšetrovanie trestných činov spáchaných na Ukrajine. Úrad prokurátora Medzinárodného trestného súdu oznámil 25. apríla 2022 svoju účasť v tomto spoločnom vyšetrovacom tíme. Estónske, lotyšské a slovenské justičné orgány sa do tohto spoločného vyšetrovacieho tímu formálne zapojili 30. mája 2022. Eurojust spoločnému vyšetrovaciemu tímu naďalej poskytuje kľúčovú operačnú, právnu a finančnú podporu.
- Okrem toho Rada 13. apríla 2022 zmenila mandát poradnej misie EÚ pre reformu sektora civilnej bezpečnosti na Ukrajine (EUAM Ukraine).¹ Na základe zmeneného mandátu poskytuje misia EUAM Ukraine ukrajinským orgánom aj podporu s cieľom uľahčiť vyšetrovanie a stíhanie akýchkoľvek medzinárodných trestných činov spáchaných v súvislosti s nevyprovokovanou a neodôvodnenou vojenskou agresiou Ruska voči Ukrajine.

¹ Rozhodnutie Rady (SZBP) 2022/638 z 13. apríla 2022, ktorým sa mení rozhodnutie 2014/486/SZBP o poradnej misii Európskej únie pre reformu sektora civilnej bezpečnosti na Ukrajine (EUAM Ukraine), Ú. v. EÚ L 117, 19.4.2022, s. 38 – 39.

- Úloha Eurojustu ako koordinačného orgánu medzi justičnými orgánmi členských štátov má v súvislosti so zhromažďovaním dôkazov o vojnových zločinoch a iných najzávažnejších trestných činoch zásadný význam, najmä vzhľadom na to, že Eurojust zastrešuje sekretariát Európskej siete pre vyšetrowanie a stíhanie genocídy, trestných činov proti ľudskosti a vojnových zločinov (ďalej len „sieť pre vyšetrowanie genocídy“) a zabezpečuje jeho služby a nadviazal úzke vzťahy s Ukrajinou prostredníctvom ukrajinského styčného prokurátora. V tejto súvislosti sa javí ako nevyhnutné umožniť Eurojustu plniť túto dôležitú koordinačnú úlohu v plnej miere uchovávaním a analýzou dôkazov na podporu jednotlivých prebiehajúcich vyšetrowaní. Na základe návrhu Komisie a vo veľmi krátkych lehotách v rámci mimoriadneho naliehavého postupu Rada a Európsky parlament prijali nariadenie (EÚ) 2022/838 o uchovávaní, analýze a ukladaní dôkazov v Eurojuste v súvislosti s genocídou, trestnými činmi proti ľudskosti, vojnovými zločinnými a súvisiacimi trestnými činmi.² Uvedené nariadenie nadobudlo účinnosť 1. júna 2022. Eurojust v súčasnosti vytvára potrebnú infraštruktúru na uplatňovanie nariadenia; na žiadosť predsedníctva pravidelne podáva správy o tomto procese v prípravných orgánoch Rady.³
- Eurojust, sieť pre vyšetrowanie genocídy a Úrad prokurátora Medzinárodného trestného súdu uverejnili 21. septembra 2022 usmernenia pre organizácie občianskej spoločnosti: „Dokumentovanie medzinárodných trestných činov a porušovania ľudských práv na účely trestnej zodpovednosti“. Cieľom uvedených usmernení, ktoré sú k dispozícii na webovom sídle Eurojustu, je pomáhať v boji proti beztrestnosti a boli vypracované na základe odborných znalostí Úradu prokurátora Medzinárodného trestného súdu, Eurojustu, siete pre vyšetrowanie genocídy, organizácií občianskej spoločnosti, vnútroštátnych prokurátorov a medzinárodných partnerov.

² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/838 z 30. mája 2022, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2018/1727, pokiaľ ide o uchovanie, analýzu a ukládanie dôkazov v Eurojuste v súvislosti s genocídou, trestnými činmi proti ľudskosti, vojnovými zločinnými a súvisiacimi trestnými činmi (Ú. v. EÚ L 148, 31.5.2022, s. 1 – 5).

³ Nedávno na zasadnutí pracovnej skupiny COPEN 16. septembra; pozri aj dokument WK 12104/22.

- Europol podporuje príslušné orgány pri vyšetrowaní a stíhaní vojnových zločinov a iných najzávažnejších trestných činov prostredníctvom spracúvania a analýzy informácií v rámci svojho špecializovaného systému pre medzinárodné trestné činy, ktorý sa označuje ako „Analytický projekt najzávažnejších medzinárodných trestných činov“. Eurojust spolupracuje s Europolom s cieľom zabezpečiť optimálnu doplnkovú funkciu agentúr pri podpore vyšetrowaní.
- Vzhľadom na zvýšené pracovné zaťaženie spôsobené situáciou na Ukrajine Medzinárodný trestný súd vyzval na poskytnutie dodatočných finančných príspevkov a pomoci vo forme ľudských zdrojov, ktoré môžu pomôcť pri vyšetrowaní (napr. vyslaní prokurátori, vyšetrowatelia, experti). Úsilie Rady sa preto zameriavalo na koordináciu činnosti členských štátov v tejto oblasti. Celkovo sa Medzinárodnému trestnému súdu poskytlo viac ako 7 miliónov EUR ako dodatočná finančná podpora a rôzne členské štáty vyslali do Haagu odborníkov, aby Medzinárodnému trestnému súdu pri jeho dôležitej práci pomáhali.
- Prostredníctvom integrovanej politickej reakcie na krízu (IPCR) predsedníctvo pomáhalo aj pri koordinácii forenznej podpory ukrajinským orgánom pri zhromažďovaní dôkazov o medzinárodných trestných činoch. Členské štáty sa nabádajú, aby naďalej aktívne prispievali k vyšetrowaniu medzinárodných trestných činov tým, že budú ponúkať forenznu podporu prostredníctvom Medzinárodného trestného súdu, ktorý je dobre vybavený na koordináciu takýchto ponúk. Medzinárodný trestný súd prostredníctvom svojho modelu rotácie skutočne združuje ponuky a zosúladzuje ich s potrebami Ukrajiny. Model rotácie Medzinárodného trestného súdu má pre členské štáty niekoľko výhod, pokiaľ ide o právny základ, imunitu, logistickú podporu, bezpečnosť, poistenie, zníženie nákladov atď.⁴ Medzinárodný trestný súd v tejto oblasti úzko spolupracuje s misiou EUAM Ukraine.

Rozsiahlejší a podrobnejší opis rôznych snáh a iniciatív sa uvádza v dokumente WK 5731/22, ktorý sa pravidelne aktualizuje.

Treba tiež poznamenať, že predsedníctvo sa usiluje o to, aby sa rozhodnutie Rady, ktoré sa týka doplnenia porušení reštriktívnych opatrení do článku 83 ods. 1 ZFEÚ, čo najskôr prijalo po udelení súhlasu Európskeho parlamentu. Po tom, ako Komisia predloží návrh smernice o trestných sankciách za porušenie reštriktívnych opatrení, predsedníctvo tiež vynaloží maximálne úsilie na zabezpečenie toho, aby sa o tomto návrhu v Rade naliehavo rokovalo.

⁴ Úrad prokurátora Medzinárodného trestného súdu vydal 30. septembra 2022 brožúru s informáciami pre potenciálne prispievajúce krajiny o zapájaní sa vo forenznej oblasti v rámci Medzinárodného trestného súdu.

Predsedníctvo bude naďalej zabezpečovať, aby Rada v úzkej spolupráci s Komisiou, ESVČ a ďalšími zainteresovanými stranami naďalej podporovala členské štáty v ich úsilí o účinné zhromažďovanie dôkazov o vojnových zločinoch a iných najzávažnejších trestných činoch spáchaných na Ukrajine a zároveň skúmala možné synergie a zabraňovala duplicité.

Predsedníctvo v záujme ďalšieho rozvoja a zefektívnenia všetkého tohto úsilia predložilo návrh záverov Rady o boji proti beztrestnosti, pokiaľ ide o zločiny spáchané v súvislosti s agresiou Ruska na Ukrajine.⁵ Rokovania o uvedenom návrhu záverov sa nedávno začali.

⁵ 12756/22.